

IMRE GABRIELLA¹

A „SZOMSZÉDUNK: UKRAJNA” CÍMŰ TANTÁRGY TANÍTÁSÁNAK TAPASZTALATAI

A Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Főiskolai Kara 2005 őszén hirdette meg először a *Szomszédunk: Ukrajna* című szabadon választható tantárgyat Külgazdasági szakos hallgatói számára. A kurzus célja az volt, hogy a hallgatókat megismertesse Ukrajna gazdasági helyzetével, gazdaságföldrajzi, társadalmi-politikai viszonyaival, külgazdasági kapcsolatrendszerével illetve bemutassa az ország nemzetközi gazdasági, pénzügyi, kereskedelmi szervezetekhez és integrációs csoportosulásokhoz (az Európai Unióhoz és az Egységes Gazdasági Térséghez) fűződő kapcsolatait.

Azért tartottuk fontosnak, hogy a jövő magyar külgazdasági szakemberei minél többet tudjanak meg keleti szomszédunkról, mert Ukrajna hazánk egyik legígéretesebb külkereskedelmi partnere és az elmúlt hét év európai összehasonlításban kiemelkedően magas gazdasági növekedése révén különösen perspektivikus kereskedelmi és beruházási piaccá is vált. Az 1998-as orosz válság kétoldalú kapcsolatokra gyakorolt negatív hatásainak kiheverése óta az áruforgalom növekvő tendenciájú, mind a magyar kivitel, mind pedig a behozatal dinamikusan bővül. 2006-ban külkereskedelmi termékforgalom mindkét irányban közel 60 százalékkal haladta meg az előző évit, a teljes termékforgalom pedig túllépte 2 milliárd dollárt. Ezzel Ukrajna Magyarország 20. legfontosabb importpartnerévé vált, az exportpartnerek között pedig a 15. helyet foglalja el. Magyarország pozíciója Ukrajna külső kereskedelmi partnereinek listáján még előkelőbb: a legfrissebb ukrán statisztikák szerint hazánk az ukrán exportot tekintetében a 8., az importot nézve pedig a 14. helyen áll. Az Oukrán Statisztikai Hivatal 2007. januári adatai alapján hazánk a 12. legfontosabb

¹ BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Gazdaságdiplomácia Intézeti Tanszék, főiskolai tanársegéd, PhD-hallgató.

tőkebefektető az országban, az új uniós tagállamok közül csak a lengyel befektetések összege nagyobb. (A magyar–ukrán határ mellett fekvő Kárpátontúli terület gazdaságában az amerikai, japán és német befektetések után a magyar működő tőke részaránya a legmagasabb.)

A *Szomszédunk: Ukrajna* című kurzusnak a Külkereskedelmi Főiskolai Karon történő meghirdetésének gondolata MAJOROS PÁL külgazdasági szakvezetőtől származott. A tantárgy bevezető előadásai az ország történelméről és gazdaságföldrajzáról adtak vázlatos áttekintést. A főiskola oktatói (MAJOROS PÁL, HUBAI JÓZSEF és IMRE GABRIELLA) mellett az egyes előadásokat az adott szakterület elismert kutatói tartották. Az elmúlt három év során meghívott előadóink voltak:

- LUDVIG ZSUZSA, az MTA Világgazdasági Kutatóintézetének tudományos munkatársa (az Európai Unió és Ukrajna kapcsolatai, Ukrajna kettős külgazdasági kötődése témában);
- DEÁK ANDRÁS, a Magyar Külügyi Intézet tudományos munkatársa (ukrán belpolitika, Ukrajna szerepe Európa gázellátásában);
- BERKI TAMÁS, Magyarország ukrainai nagykövetségének külgazdasági szakdiplomataja (ukrán-magyar gazdasági-kereskedelmi kapcsolatokat).

A tantárgyat félévente 60–70 másod- és harmadéves hallgató vette fel, részben a hiányzó kreditek pótlása, részben a téma iránti kifejezett érdeklődés miatt. A tantárgyfelvételt motiválta, ha a hallgató jól beszélt oroszul, illetve ha a magyar–ukrán határ közelében élt (pl. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében vagy Kárpátalján). A kurzus írásbeli kollokviummal zárult, ahol a hallgatók a félév során elhangzott előadások anyagából, illetve az elmúlt években Ukrajnáról megjelent magyar nyelvű szakirodalomból (RÉTHI SANDOR, LUDVIG ZSUZSA és IFJ. SIMON GYÖRGY tanulmányai) vizsgáztak. A kollokviumot ki lehetett váltani egy házidolgozat megírásával, amelyben a hallgatók Ukrajna legfontosabb kereskedelmi partnerkapcsolatait, a beáramló külföldi működő tőke helyzetét, az ukrán gazdaság egy ágazatát, esetleg Ukrajna és egy választott nemzetközi gazdasági, kereskedelmi, pénzügyi szervezet kapcsolatait elemezheték. A beadott munkák között akadt néhány kifejezetten színvonalas munka is.

Magyarország, Szlovákia és Lengyelország 2004 májusában, illetve Románia 2007 januárjában bekövetkezett uniós csatlakozása teljesen új geopolitikai környezetet teremtett Ukrajna számára. Az EU új szomszédságpolitikai dokumentuma kiemelt figyelmet fordít Ukrajnára. Az ország az Európai Unió legnagyobb (új) keleti szomszédja lett, ezáltal mind politikai, mind gazdasági szempontból felértékelődött a Közösség számára. A gazdasági fejlődést ösztönözheti, hogy az alacsony termelési és bérköltségek, valamint a közép- és nyugat-európai piacok közelsége miatt Ukrajna (különösen nyugati területei) vonzó befektetési célponttá válhatnak az európai vállalatok számára. Az uniós szomszédi státusszal együtt járó megnövekedett összegű támogatások pedig a határ menti régiók fejlődéséhez járulhatnak hozzá.

A szomszédos államok uniós tagsága azonban kihívást is jelent az ország számára. A schengeni határőrizeti rendszer 2007. december 21-jén lép életbe Ukrajna Magyarországgal, Szlovákiával és Lengyelországgal közös határszakaszán. A szigorúbb ellenőrzések negatív következményeit a kihatárforgalomról megkötött kétoldalú államközi egyezmények enyhíthetik, amelyre Magyarország és Ukrajna esetében 2007 szeptemberében került sor.

A BGF Külkereskedelmi Főiskolai karán több kolléga kutatásaiban is foglalkozik Ukrajnával. Közös kutatási projekteken veszünk részt a Kijevi Nemzeti Kereske-

delmi és Gazdasági Egyetem oktatóival. 2006 őszén Ukrajnában rendeztünk egy kerekasztal-tanácskozást, melynek anyagai az egyetem folyóiratában megjelentek. Ennek folytatását 2008 őszére tervezzük, amikor a Tudomány Napi rendezvények sorában számolnánk be a kutatások eredményeiről.

A leírtak fényében úgy gondolom, hogy a Külkereskedelmi Főiskolai Karon folyó szakemberképzésben helye van egy Ukrajnával foglalkozó tantárgynak, mivel az ukrainai exportlehetőségek kiemelten fontos szerepet tölthetnek be a magyar kis- és középvállalati szektor piaci lehetőségeiben.